

JUAN GARAY

AMERIKETARA

Amabost urte ebazala, Orduña bere erritik urten, eta Ameriketara abiatu zan, bere o saba Pedro Zarate'ren lagun.

Peru'n egin ebazan lenengo urteak; eta ango lurraldetan gudu ta gudu ibilli ondoren, kapztan izatera eldu zan laster.

Andik Bolibia'ra jatsi, eta Santa Cruz izeneko erria eraiki eban, Amazonia'ko lurralde gaiñetan. Sei urte bizi izan zan berton; eta abere ugariz aberastu ebazan inguruko zabaldu ederrak.

SANTA FE

Bere kontura eukazan eunda berrogeitamar gudarien buru jarri, ta beruntz, Atlantik itsasoruntz abiatu zan mendiz bera, ta sekulako basobaltz eta zingirak igarota, «Rio de Plata» bazterretara eldu zan.

Eta Santa Fe, erria eraiki eban, ango leku ederrenetarikoan, Eta uri barri oil bere bizilekutzat arturik, ara ta ona ibilliaz, beste erri batzuk bere eraiki zituan.

GUDARI ADORETSUA

Itsas-Ontzi bateau sarturik, ibaian bera joiazala, ekatx gogor batek jo, ta ankaz gora joan ziran Garay ta bere lagunak.

Doi-doi ertzera urten, eta indarbarritzen ziarduen bitartean, ona basati-multzO bat eurakana, zarata baLEAN.

«Txarruak» eritxen inditar gogorrak ziran.

Zapikan buruzagi Ospetsua etorran zazpireun basagizon areen buru, ta gezi ta txabalinaz eras^o eutseen.

Garai' ez mutillak eure- zaldietara igon, eta naiko neke ta Ian,

asi ziran arerioaren erasoari eutsi gurean.

Ontan, gezi batek ankaz gora bota eban Garay'ren zaldia. Onek, orduan, lurretik arin altzau, eta lagun baten beste zaldira igorik, aurrera eroan eban burruka gogorra.

Alako baten, gezi barri bat sartzen jako bular-gaiñean. Geure buruzagiak, inkeak atera barik, eskua luzatu, ta zast!, being^o batean, ateratzen dau gezi madarikatua, eta aurrera doa sekulako abiadura biziz.

Basatiak aren txistua ta amofilm ikusi, eta amor emonda igesi joan ziran.

BUENOS AIRES

Gera, Iralak Paraguay'n len erakitako Asuncion uriburura igon, ta dei egiten dau erriko plazan, Argentina'ko lurralderako jente-eske.

Gizaki asko aurkeztu, ta berealako bateau eratzen dau bere txangoa.

Milla zaldi, berreun bei, basteun txarri, auntz eta ardi batu..., ta lurrez bidaltzen dauz, berrogei gudarien zainpean.

Bera, bitartean, bederatzi itsasantzi gertau; iskilloz, jangaiz eta aziz leparaiño bete..., ta uren abiatzen da, andik illabete baten bam., Oñezkaak baiña len eldu ziran; eta onek iñoiz eldu izan ziranean, guztiak batu, eta Buenos Aires, uri andi ori eraikitzen asi ziran.

Pedro Mendatza'k eraikita egoan, 43 urte aurretik; baiña leku txarrean, eta ganora barik; orregaitik laster galdu tan basatien eskuetan.

Leku oba ta ziurrago aukeratzen datt orain Garay'k. Sartu lurrean mbar bat, zuzenbide ezaugarri lez;

astindu lau aizetara bere ezpatea; ebagi lurreko bedar aunditua... eta ona gure Garay bizkarra lurralde barriaren jauna.

Laster altzau ebazan uri barriaren orma ta etxeak. Baita arrejiz inguratu, eta gaztelu andi batez indartu be. Ez can, ez, uri barri au jausi; ez eta arerioen eskuetara etorri bere, 1580 urtea zan.

JENDETZAILLE

*Onen ondoren, Buenos Aires egoaldera zabaltzen dan lurraldea ikertu ta jazten alegindu zan. Pampa'ko zabaldiak zearkatu ebazan; Tandil'eko mendikate izugarriak igon ebazan; eta beko itsasertz otzetan millaka «faca» **bereizi** orrek ikusi ebazan.*

Lur barriak ikertu ondoren, beragaz ekarri ebazan abereak bota ebazan inguruko zabaldietara; eta zarroetako garau-aziak erein landa gizenetan.

Asko ugaritu ziran, gerora, garau ta abereok. Argentina da, gaur egun, abere ta garauz munduko lurralderik aberatsanetarikoa. Buenos Aires, munduko urik andienetarikaa.

GIZON JATORRA

Naz eta lurralde asko irabazi, ta esku artean ondasun asko erabili, asO estu bizi izan zan Garay. Alango estualdi larri batean, besterik ez-eta, bere andrearen saiñekoak saldu bear izan ebazan.

Berari buruz esan eban Fidel Lopez Argentina'ko edeslariak: «Eta auxe da Garaitar joanes'engaitik esan geinkena, eta ez da gitxi: gizon zuzena izan zan beti, biotz onekoa; Amerikeratu zan kapitani biotz-bera ta adikorrena.

URKIOLA'k